

UZUPEŁNIA ZESPÓŁ NADZORUJĄCY

*miejsce
na naklejkę*

KOD UCZNIĄ

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

EGZAMIN W KLASIE TRZECIEJ GIMNAZJUM

CZĘŚĆ 1. HISTORIA I WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE

Instrukcja dla ucznia

1. Sprawdź, czy na kolejno ponumerowanych 19 stronach jest wydrukowanych **25 zadań**.
2. Sprawdź, czy do arkusza jest dołączona karta odpowiedzi.
3. Brak stron lub inne błędy zgłoś nauczycielowi.
4. Czytaj uważnie wszystkie teksty i zadania.
5. Rozwiązania zadań zapisuj długopisem lub piórem z czarnym tuszem/atramentem. Nie używaj korektora.
6. W arkuszu znajdują się różne typy zadań. Do niektórych zadań są podane cztery odpowiedzi: A, B, C, D. Tylko jedna z nich jest dobra. Wybierz ją i zaznacz znakiem **X**, np.

A. B. C. **X**

7. W niektórych zadaniach zdecyduj, czy zdanie jest prawdziwe czy fałszywe, i zaznacz znakiem **X** wybraną odpowiedź, np.

X	F	albo	T	X
----------	---	------	---	----------

8. Pozostałe zadania wykonuj zgodnie z poleceniami.
9. Jeśli się pomylisz, otocz znak **X** kółkiem i zaznacz inną odpowiedź, np.

A. **X** C. **(X)**

10. Zapisy w brudnopisie nie będą sprawdzane i oceniane.

Powodzenia!

**UZUPEŁNIA ZESPÓŁ
NADZORUJĄCY**

Uprawnienia ucznia
do nieprzenoszenia
zaznaczeń na kartę

**18 KWIETNIA
2018**

**Godzina rozpoczęcia:
9:00**

**Czas pracy:
do 80 minut**

GH-H7-182

Tekst do zadania 1.

Każdy obywatel otrzymywał glinianą skorupkę i pisał na niej nazwisko człowieka, którego chciał usunąć spośród obywateli. Tabliczkę zanosił na umówione miejsce na agorze. Tam archonci liczyli, ile jest skorupek. Osoba, której nazwisko powtarzało się najczęściej, była usuwana z miasta na dziesięć lat.

Zadanie 1. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz dobrą odpowiedź.

Postępowanie opisane w tekście było stosowane w

- A. cesarskim Rzymie.
- B. oligarchicznej Sparcie.
- C. republikańskim Rzymie.
- D. demokratycznych Atenach.

Teksty do zadania 2.

Tekst I

Niewolnikiem można było zostać po przegranej wojnie albo za długi. Często sprzedawano też dzieci. Najwięcej niewolników potrzebował król dla różnych posług w pałacu w Babilonie.

Tekst II

Ziemię uprawiali ludzie pozbawieni praw politycznych. Nazywano ich helotami.

Tekst III

Szpecially ciężki był los niewolników kształconych w specjalnych szkołach dla gladiatorów. Widzowie chętnie oglądali walki gladiatorów.

Tekst IV

Wyprawy wojenne faraonów Nowego Państwa zwiększały liczbę niewolników. Byli oni zatrudniani do ciężkich prac fizycznych.

Zadanie 2. (0–1)

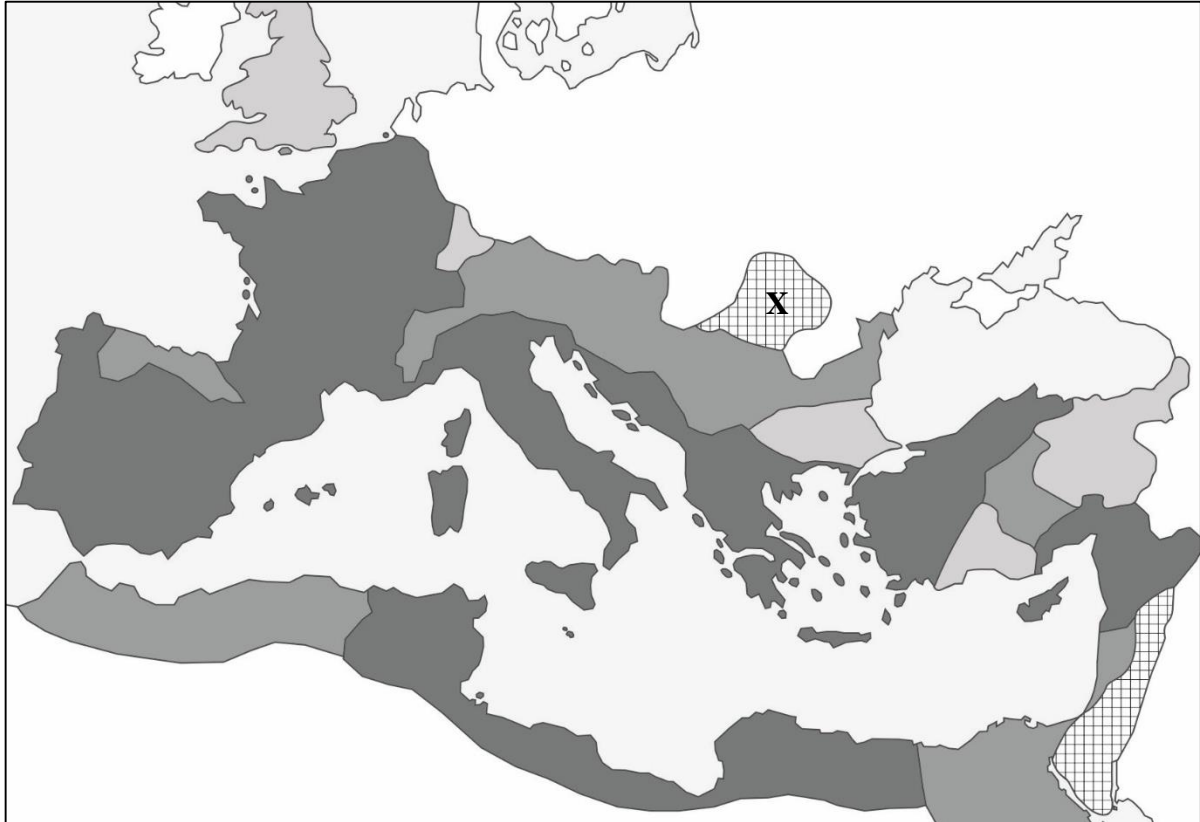
Dokończ zdanie. Zaznacz dobrą odpowiedź.

Sytuację niewolników w starożytnym Rzymie w okresie republiki przedstawia

- A. tekst I.
- B. tekst II.
- C. tekst III.
- D. tekst IV.

Mapa do zadania 3.

Rozwój Imperium Rzymskiego

- ziemi, które należały do Rzymu w okresie republiki
- ziemi przyłączone za Oktawiana Augusta
- ziemi przyłączone w latach 14–98
- ziemi zdobyte w latach 98–161

Zadanie 3. (0–1)

Oceń prawdziwość podanych zdań. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Grecja należała do państwa rzymskiego w okresie republiki.	P	F
Ziemia oznaczona znakiem X została zdobyta przez Rzymian w II wieku przed naszą erą.	P	F

Zadanie 4. (0–1)

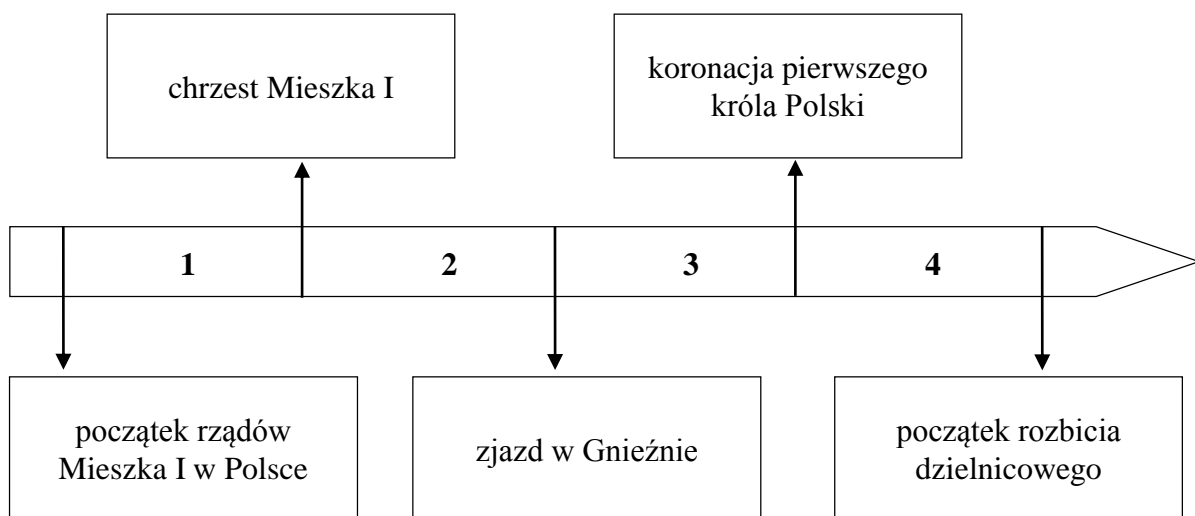
Dokończ zdanie. Zaznacz dobrą odpowiedź.

Szereg, w którym uporządkowano chronologicznie wydarzenia, to:

- A. początek działalności ewangelizacyjnej św. Pawła Apostoła • prześladowanie chrześcijan przez cesarza Nerona • ogłoszenie wolności wyznania religii chrześcijańskiej w państwie rzymskim.
- B. ogłoszenie wolności wyznania religii chrześcijańskiej w państwie rzymskim • początek działalności ewangelizacyjnej św. Pawła Apostoła • prześladowanie chrześcijan przez cesarza Nerona.
- C. prześladowanie chrześcijan przez cesarza Nerona • ogłoszenie wolności wyznania religii chrześcijańskiej w państwie rzymskim • początek działalności ewangelizacyjnej św. Pawła Apostoła.
- D. ogłoszenie wolności wyznania religii chrześcijańskiej w państwie rzymskim • prześladowanie chrześcijan przez cesarza Nerona • początek działalności ewangelizacyjnej św. Pawła Apostoła.

Tekst i taśma chronologiczna do zadania 5.

Książę Bolesław spotkał się w Gnieźnie z biskupem Wojciechem i zgodził się na jego wyjazd do ziemi pogańskich Prusów. Kiedy biskup został przez Prusów zabity, Bolesław wykupił jego ciało.

Zadanie 5. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz dobrą odpowiedź.

Wydarzenia opisane w tekście były w okresie oznaczonym na taśmie chronologicznej numerem

- A. 1.
- B. 2.
- C. 3.
- D. 4.

Mapa do zadania 6.

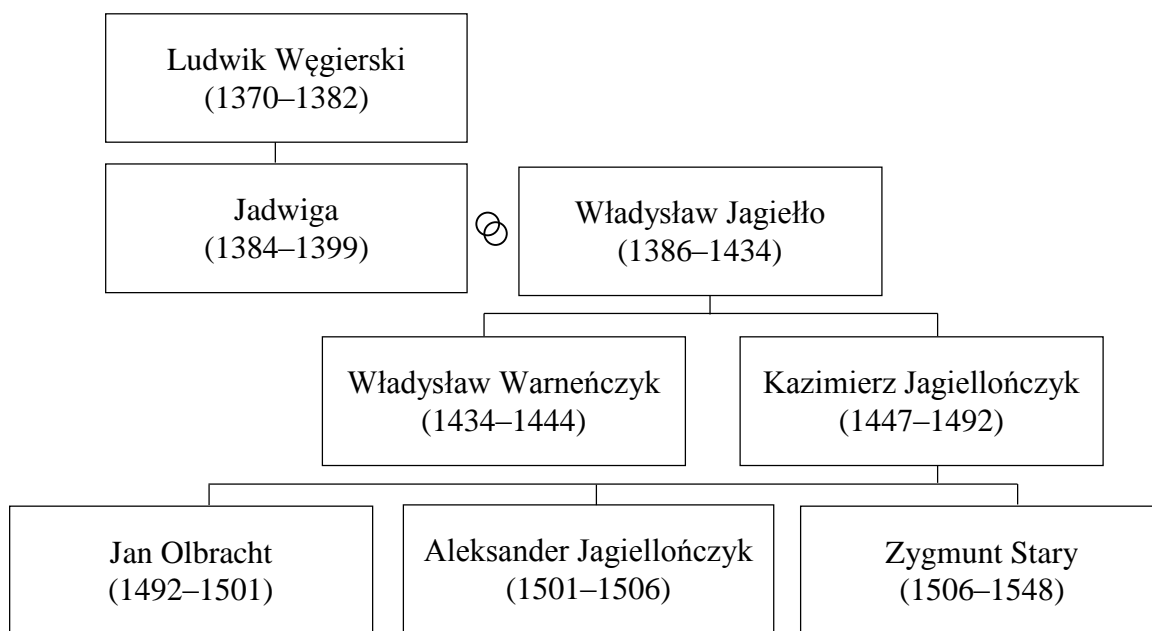
- granice państwa w roku śmierci Bolesława Krzywoustego
- - - granice Królestwa Polskiego w roku śmierci Władysława Łokietka

Zadanie 6. (0–1)

Oceń prawdziwość podanych zdań. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Państwo Władysława Łokietka było większe od państwa Bolesława Krzywoustego.	P	F
Opole było w granicach państwa polskiego w roku śmierci Władysława Łokietka.	P	F

Tablica genealogiczna i tabela do zadania 7.

Zapis, np. 1370–1382, oznacza lata panowania w Polsce.

⊗ – małżeństwo

Wybrane przywileje szlacheckie	
Rok nadania	Postanowienia
1374	Król obiecywał szlachcie m.in. zmniejszenie podatków.
1454	Król nie mógł zwoływać pospolitego ruszenia i nakładać podatków bez zgody sejmików ziemskich.
1496	Został wprowadzony zakaz kupowania ziemi przez mieszczan.
1505	Nowe prawa i podatki mogły być wprowadzone tylko za zgodą sejmu walnego.

Zadanie 7. (0–1)

Oceń prawdziwość podanych zdań. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Przywilej nadany przez Jana Olbrachta zmniejszył prawa mieszczan.	P	F
Wszystkie przywileje wymienione w tabeli zostały nadane przez królów z dynastii Jagiellonów.	P	F

Ilustracja do zadania 8.

Zadanie 8. (0–3)

Dokończ zdania. Zaznacz dobrą odpowiedź w każdym zdaniu.

8.1. Na ilustracji przedstawiono katedrę zbudowaną w stylu

- A. gotyckim.
- B. romańskim.
- C. barokowym.

8.2. Charakterystyczne dla tego stylu są

- A. okna zakończone ostrymi łukami.
- B. grube mury i małe okna.
- C. faliste linie przednich ścian budynku.

8.3. Budowę katedry rozpoczęto w epoce

- A. starożytnej.
- B. średniowiecza.
- C. renesansu.

Tekst do zadania 9.

W Paryżu, w obecności króla Francji, polski poseł Jan Zborowski powiedział słowa: „Jeżeli nie przysięgniesz, nie będziesz rządził”. Powtórzyło się to kilka miesięcy potem w katedrze wawelskiej. Wtedy Jan Firlej powiedział, że nie zgodzi się na koronację, jeżeli przyszły król nie przysięgnie, że będzie przestrzegał pokoju religijnego.

Zadanie 9. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz dobrą odpowiedź.

Jan Zborowski słowa: „Jeżeli nie przysięgniesz, nie będziesz rządził”, powiedział do

- A. Kazimierza Wielkiego – ostatniego króla z dynastii Piastów.
- B. Władysława Jagiełły – pierwszego króla z dynastii Jagiellonów.
- C. Henryka Walezego – pierwszego króla elekcyjnego.
- D. Zygmunta Augusta – ostatniego króla z dynastii Jagiellonów.

Tekst do zadania 10.

Król jest i powinien być uważany za najwyższą głowę Kościoła w Anglii i za taką jest przyjmowany przez duchowieństwo tego królestwa. Król i jego następcy mają mieć taką władzę, aby mogli reformować Kościół.

Zadanie 10. (0–3)

Dokończ zdania. Zaznacz dobrą odpowiedź w każdym zdaniu.

10.1. Ten dokument powstał w czasie rządów

- A. Piotra I.
- B. Ludwika XIV.
- C. Henryka VIII.

10.2. Było to w

- A. XVIII wieku.
- B. XVI wieku.
- C. XIV wieku.

10.3. Przedstawiona w tekście organizacja Kościoła jest charakterystyczna dla chrześcijan wyznania

- A. anglikańskiego.
- B. prawosławnego.
- C. rzymskokatolickiego.

Teksty do zadania 11.

Tekst I

Mowa króla Anglii Jakuba I w Parlamencie w 1609 roku (fragment)

Bóg ma władzę stwarzania i niszczenia, dawania życia i decydowania o śmierci. Tę samą władzę mają królowie. Tworzą i niszczą swoich poddanych, decydują o ich życiu i śmierci, kierują wszystkimi sprawami, przed nikim nie są odpowiedzialni, jak tylko przed samym Bogiem.

Tekst II

Deklaracja Praw Narodu Angielskiego z 1689 roku (fragment)

Lordowie duchowni i świeccy oraz Izba Gmin oświadczają, że król nie może sam, bez zgody parlamentu decydować o zmianie prawa.

Zadanie 11. (0–1)

Oceń prawdziwość podanych zdań. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

W tekstach I i II chwali się monarchią absolutną.	P	F
Z drugiego tekstu wynika, że król może sam decydować o zmianie prawa.	P	F

Teksty do zadania 12.

Tekst I

Jędrzej Kitowicz, *Opis obyczajów za panowania Augusta III* (fragment)

August III był nieszczęśliwy, że za jego rządów żaden sejm nie zakończył się uchwaleniem prawa. Sejmy były zrywane przez osoby, dla których dobro Rzeczypospolitej nie było ważne. Wszyscy mówili, że winny jest król i jego rządy.

Tekst II

Traktat Stanisława Konarskiego *O skutecznym rad sposobie* wydany w latach 1760–1763 (fragment)

Sejmy zbierają się co dwa lata, ale od kilkudziesięciu lat żaden sejm nie zakończył się uchwaleniem prawa. Rzeczpospolita upada.

Zadanie 12. (0–3)

Dokończ zdania. Zaznacz dobrą odpowiedź w każdym zdaniu.

12.1. Teksty I i II dotyczą czasów, kiedy w Rzeczypospolitej rządził król z dynastii

- A. jagiellońskiej.
- B. piastowskiej.
- C. saskiej.

12.2. Autorzy tekstów

- A. krytykują sejmy w Rzeczypospolitej.
- B. chwala władzę ustawodawczą w Rzeczypospolitej.
- C. uważają, że władca jest winny kryzysu polskiego parlamentaryzmu.

12.3. W tych tekstach opisano skutki stosowania w życiu politycznym Rzeczypospolitej zasady

- A. trójpodziału władzy.
- B. głosowania większościowego.
- C. *liberum veto*.

Teksty do zadania 13.

Tekst I

Państwo składa się z trzech grup ludzi. Część się modli, część walczy, inni pracują.

Tekst II

Król w państwie ma władzę absolutną. Nikt nie ogranicza jego władzy.

Tekst III

Władca jest najważniejszym sługą państwa. Powinien się opiekować swoimi poddanymi.

Tekst IV

Państwo powstało w wyniku porozumienia się ludzi, którzy wcześniej żyli „w stanie natury”.

Zadanie 13. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz dobrą odpowiedź.

Zasady zgodne z koncepcją umowy społecznej Jeana Jacques’a Rousseau przedstawiono w

- A. tekście I.
- B. tekście II.
- C. tekście III.
- D. tekście IV.

Zadanie 14. (0–2)

Wskaż wydarzenie chronologicznie pierwsze i wydarzenie chronologicznie ostatnie. Zaznacz w każdym wierszu tabeli jedną dobrą literę.

14.1.	Wydarzenie chronologicznie pierwsze.	A	B	C	D
14.2.	Wydarzenie chronologicznie ostatnie.	A	B	C	D

- A. Wybuch powstania kościuszkowskiego.
- B. Elekcja Stanisława Augusta Poniatowskiego.
- C. Uchwalenie *Konstytucji 3 maja*.
- D. Podpisanie traktatu trzeciego rozbioru Polski.

Tekst do zadania 15.

Odezwa wydana w Mediolanie w 1797 roku (fragment)

Do współobywateli! Wierny ojczyźnie mojej, walczyłem za jej wolność do końca. Upadła ona pod przemocą. Polacy, Francja zwycięża, bije się za sprawę narodów, starajmy się osłabić jej nieprzyjaciół, bijmy się za sprawę wspólną wszystkich narodów, za wolność pod walecznym Bonaparte.

Zadanie 15. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz dobrą odpowiedź.

Autorem odezwy jest

- A. Józef Piłsudski.
- B. Romuald Traugutt.
- C. Tadeusz Kościuszko.
- D. Jan Henryk Dąbrowski.

Ilustracja do zadania 16.

Srebrna ozdoba pochodząca z 1862 roku

Zadanie 16. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz dobrą odpowiedź.

Ilustracja przedstawia ozdobę, która powstała

- A. w czasie powstania kościuszkowskiego.
- B. przed wybuchem powstania listopadowego.
- C. przed wybuchem powstania styczniowego.
- D. w czasie I wojny światowej.

Tekst do zadania 17.

Słowa Kazimierza Grocholskiego: „Przy Tobie, Najjaśniejszy Panie, stoimy i stać chcemy”, stały się podstawą zgody Polaków z cesarzem podpisanej w 1866 roku. Dzięki niej Galicja uzyskała własny samorząd, sądownictwo i polską szkołę. Namiestnikiem został Polak – Agenor Gołuchowski.

Zadanie 17. (0–1)

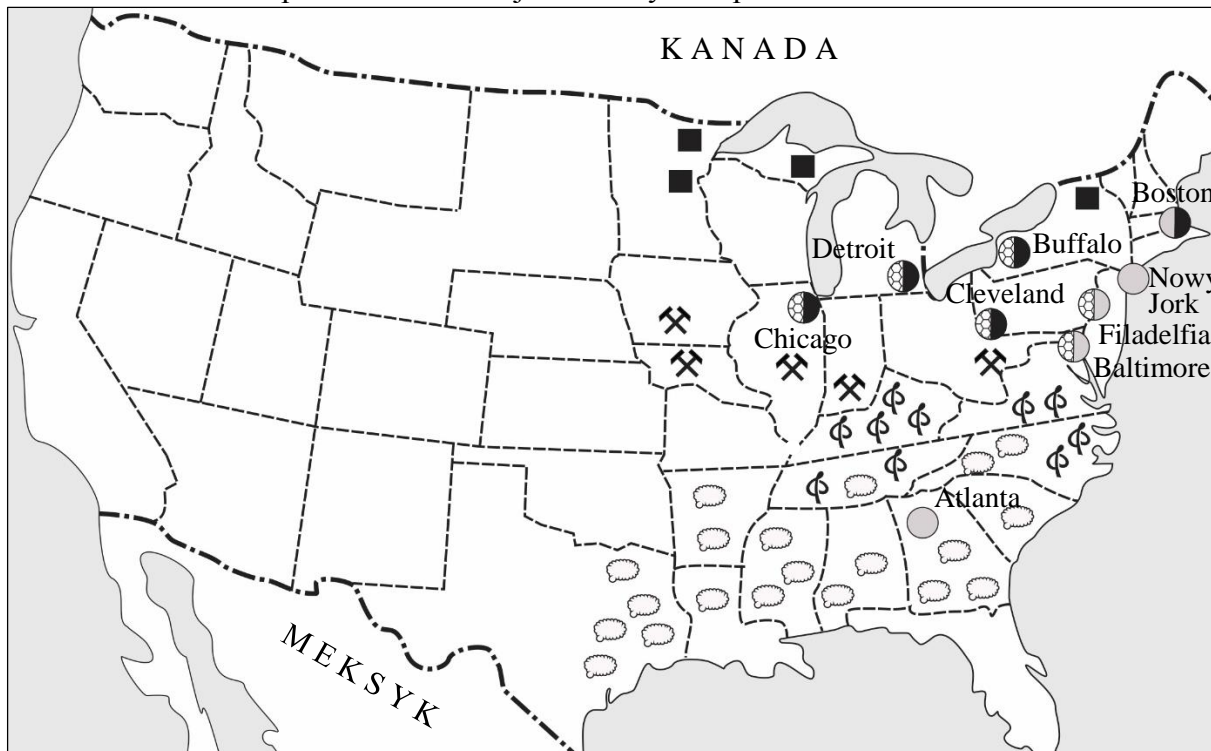
Oceń prawdziwość podanych zdań. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

W tekście opisano stosunek Polaków do władcy z dynastii Romanowów.	P	F
Kazimierz Grocholski prezentował postawę uległą wobec cesarza.	P	F

Tekst i mapa do zadania 18.

W połowie XIX wieku amerykańskie stany coraz bardziej różniły się ze względu na stosunek do niewolnictwa. Na Północy był ruch abolicjonistów, na Południu uważano, że niewolnictwo było potrzebne dla rozwoju gospodarki. Stany północne były zurbanizowane i uprzemysłowione, na południu natomiast była rozwinięta głównie gospodarka rolna.

Gospodarka Stanów Zjednoczonych w połowie XIX wieku

----- granice stanów i terytoriów

Wydobycie:

⚒ węgla

■ żelaza

Przemysł:

⊗ hutniczy

● maszynowy

○ tekstylny

Uprawa:

☁ bawełny

⌘ tytoniu

Zadanie 18. (0–1)

Odpowiedz na pytanie. Zaznacz odpowiedź A albo B i jej uzasadnienie 1. albo 2.

Czy treść mapy potwierdza informacje, które są w tekście?

A.	Tak,	dlatego że	1.	na północy kraju jest przemysł górniczy i hutniczy, a na południu – rolnictwo.
B.	Nie,		2.	w północnych i południowych stanach są uprawiane bawełna i tytoń.

Tekst do zadania 19.

Następca tronu Austro-Węgier, Franciszek Ferdynand, w towarzystwie swojej żony Zofii, był w stolicy Bośni Sarajewie. Jechali oni otwartym samochodem. Wśród tłumu ukryła się grupa młodych zamachowców, nasłanych przez tajną organizację działającą przeciwko Habsburgom. Gawriło Princip strzelił i zabił Franciszka Ferdynanda.

Zadanie 19. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz dobrą odpowiedź.

W tekście zostało opisane wydarzenie, które było bezpośrednią przyczyną wybuchu

- A. wojny secesyjnej.
- B. I wojny światowej.
- C. rewolucji październikowej.
- D. wojny prusko-austriackiej.

Tabela do zadania 20.

Polacy zmobilizowani¹ do armii państw zaborczych w latach 1914–1918

Lata	Zmobilizowani ogółem (w tysiącach)	Zmobilizowani pochodzący z zaborów (w tysiącach)		
		austriackiego	pruskiego	rosyjskiego
1914	1974	702	427	845
1915	635	285	133	217
1916	361	169	99	93
1917	263	154	73	36
1918	143	91	47	5
Razem w latach 1914–1918	3376	1401	779	1196

Dane dotyczą obszaru Polski w granicach z 1923 roku.

¹ Zmobilizowani – powołani do wojska.

Zadanie 20. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz dobrą odpowiedź.

Na podstawie danych z tabeli można stwierdzić, że

- A. większość zmobilizowanych w czasie wojny Polaków walczyła po stronie państw centralnych.
- B. ponad połowa wszystkich zmobilizowanych w czasie wojny Polaków walczyła po stronie Rosji.
- C. w kolejnych latach wojny zwiększała się liczba Polaków powoływanych do armii wszystkich państw zaborczych.
- D. po wybuchu rewolucji w Rosji zwiększyła się liczba zmobilizowanych Polaków z zaboru rosyjskiego.

Tekst do zadania 21.

Ulotka podpisana przez wójta gminy (fragment)

Mieszkańcu! Możesz zdecydować o tym, gdzie będzie nowa droga!

Rada gminy w budżecie zapewniła pieniądze na budowę drogi łączącej osiedle Zachód z ulicą Parkową. Proszę mieszkańców gminy o pomoc przy wyborze miejsca, gdzie ma być zbudowana droga. Wszyscy zainteresowani proszeni są o wypełnienie ankiety (można ją pobrać ze strony internetowej urzędu gminy), w której przedstawiono propozycje miejsca dla przyszłej drogi, dla ścieżki rowerowej oraz propozycje szerokości jezdni i chodnika.

Zadanie 21. (0–1)

Oceń prawdziwość podanych zdań. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Ulotka jest elementem konsultacji społecznych, zaproponowanych przez władze samorządu terytorialnego.	P	F
Budowa drogi, o której mowa w tekście, należy do obowiązków administracji rządowej.	P	F

Teksty do zadania 22.

Tekst I

W ogólnokrajowym referendum Polacy w większości głosowali za przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej.

Tekst II

Decyzją Sejmu została uchwalona ustawa o Karcie Dużej Rodziny, uprawniająca członków rodzin wielodzietnych do wielu zniżek i ulg.

Tekst III

Przedstawicielka Obywatelskiego Komitetu Inicjatywy Ustawodawczej zaprezentowała posłom obywatelski projekt ustawy o ochronie zwierząt. Podpisało się pod nim 220 tysięcy obywateli.

Tekst IV

Sejmik województwa małopolskiego przyjął uchwałę zakazującą palenia węglem, drewnem i innymi paliwami stałymi w piecach i kominkach na całym obszarze Krakowa.

Zadanie 22. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz dobrą odpowiedź.

Działania obywateli w ramach demokracji bezpośredniej przedstawiono w tekstach

- A. I i II.
- B. II i III.
- C. I i III.
- D. III i IV.

Tekst do zadania 23.

Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. *Kodeks wyborczy* (fragment)

Art. 287. Wybory (...) są powszechne, równe i bezpośrednie oraz odbywają się w głosowaniu tajnym.

Art. 288. (...) wybierany jest na pięcioletnią kadencję i ponownie może być wybrany tylko raz.

Zadanie 23. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz dobrą odpowiedź.

Fragment *Kodeksu wyborczego* dotyczy wyborów

- A. posła.
- B. senatora.
- C. Rzecznika Praw Obywatelskich.
- D. Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

Tekst do zadania 24.

Europosłowie w większości głosowali za zrównywaniem cen połączeń komórkowych krajowych i zagranicznych w całej Unii. Stwierdzili, że ceny połączeń zagranicznych powinny być takie same jak w kraju.

Zadanie 24. (0–1)

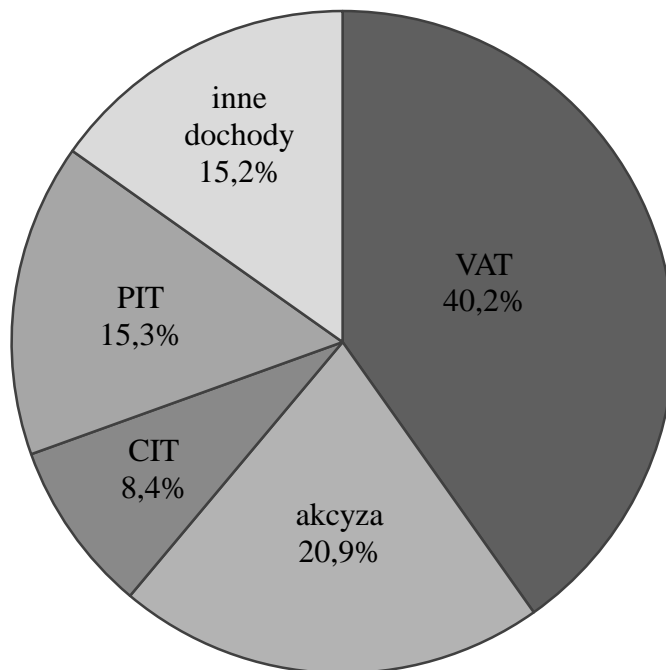
Dokończ zdanie. Zaznacz dobrą odpowiedź.

W tekście opisano wyniki prac

- A. Parlamentu Europejskiego.
- B. Rady Unii Europejskiej.
- C. Komisji Europejskiej.
- D. Rady Europejskiej.

Diagram do zadania 25.

Struktura dochodów budżetu Rzeczypospolitej Polskiej w 2016 roku

Zadanie 25. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz dobrą odpowiedź.

Największe wpływy do budżetu państwa pochodziły z podatku

- A. nakładanego na niektóre towary konsumpcyjne.
- B. dochodowego od osób fizycznych.
- C. dochodowego od osób prawnych.
- D. od towarów i usług.

Brudnopis

A series of horizontal dotted lines for writing.

GH-H7-182

Uprawnienia ucznia do
nieprzenoszenia zaznaczeń na kartę

WYPEŁNIA ZESPÓŁ NADZORUJĄCY

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

KOD UCZNI

--	--	--

*miejsce
na naklejkę*

Nr zad.	Odpowiedzi			
1	A	B	C	D
2	A	B	C	D
3	PP	PF	FP	FF
4	A	B	C	D
5	A	B	C	D
6	PP	PF	FP	FF
7	PP	PF	FP	FF
8.1	A	B	C	
8.2	A	B	C	
8.3	A	B	C	
9	A	B	C	D
10.1	A	B	C	
10.2	A	B	C	
10.3	A	B	C	
11	PP	PF	FP	FF
12.1	A	B	C	
12.2	A	B	C	
12.3	A	B	C	
13	A	B	C	D
14.1	A	B	C	D
14.2	A	B	C	D

W
Y
P
E
Ł
N
I
A

E
G
Z
A
M
I
N
A
T
O
R

Nr zad.	Odpowiedzi			
15	A	B	C	D
16	A	B	C	D
17	PP	PF	FP	FF
18	A1	A2	B1	B2
19	A	B	C	D
20	A	B	C	D
21	PP	PF	FP	FF
22	A	B	C	D
23	A	B	C	D
24	A	B	C	D
25	A	B	C	D

--	--	--	--	--	--	--	--	--

KOD EGZAMINATORA

.....
Czytelny podpis egzaminatora